

Facultade de Belas Artes

Localización e contacto

Facultade de Belas Artes de Pontevedra

R/ Maestranza, 2
36002 Pontevedra

986 80 18 00

bbaa@uvigo.es

belasartes.uvigo.es

Equipo decanal

Decano

Xosé Manuel Buxán Bran

xmbuxanbran@yahoo.es

Vicedecano de relacións internacionais

Carlos Tejo Veloso

internacional.bbaa@uvigo.es

Vicedecano de Calidade

Javier Tudela

tudela@uvigo.es

Secretaría académica

Consuelo Matesanz Pérez

chmatesanz@uvigo.es

Secretaría do Decanato

Maximino Villaverde Rodríguez

sdfba@uvigo.es

Secretaría de alumnado

Xefa de administración

María del Pilar Lores Baena

Posto Base

Alberto Mariño García

Teléfono: 986801805

Fax: 986801883

secfba@uvigo.es

Horario de atención ó público: de 9:00 a 14:00 h

Biblioteca

Biblioteca da Facultade de Belas Artes

A Biblioteca de Belas Artes forma parte do conxunto da Biblioteca Universitaria de Vigo (BUV) polo que se rexerá polo Regulamento da BUV aprobado en Xunta de Goberno o 27 de febreiro de 2002 e pola Normativa de Préstamo.

Fondos

A Biblioteca de Belas Artes conta con trinta e oito títulos de publicacións periódicas e dezanove mil títulos de monografías, a maioría de acceso directo na sala.

Servizos

Lectura en sala.

Préstamo a domicilio de fondos bibliográficos de tódala Biblioteca Universitaria.

O usuario terá á súa disposición na sala unha fotocopiadora de tarxeta dependente do servizo de reprografía da facultade. Os servizos máis especializados (como o acceso a internet para buscas bibliográficas, consulta asistida en bases de datos, etc...) así como a dirección, xestión e coordinación de tódalas bibliotecas do Campus de Pontevedra atópanse na Biblioteca Central do Campus.

Técnicos especialistas

Berta Gosende Vidal (quenda de mañá)

Ana Celia Rodríguez Buján (quenda de tarde)

Dirección

Facultade de Belas Artes

Rúa Maestranza, 2

36002 Pontevedra

España

Teléfono

986 801 836

Correo electrónico

presbel@uvigo.es

Horario

Luns a venres de 8.30 h a 20.45 h

Catálogo

O catálogo recolle tódolos fondos da Biblioteca da Universidade de Vigo e pódese consultar a través de internet.

 http://biblio.cesga.es/search*gag

Redes sociais

 <https://twitter.com/bibbelas>

 <https://www.pinterest.com/bibbelas/>

Biblioteca Central do Campus de Pontevedra

Dirección

Facultade de Ciencias Sociais

Campus Universitario

36005 Pontevedra

España

Teléfono

986 802 006

Correo electrónico

dirbcp@uvigo.es

Subdirección

986 801 996

subdibcp@uvigo.es

Hemeroteca

986 801 996

hembcp@uvigo.es

Referencia

986 802 001

refbcp@uvigo.es

Catalogación

986 802 001

catalbcp@uvigo.es

Préstamo

986 802 002

presbcp@uvigo.es

Laboratorios e obradoiros

Obradoiros multiusos

Técnicos especialistas responsables

Fernando Portasany Fernández

Eduardo Calzado Díaz

Horario

Luns a venres de 10.00 h a 17.00 h

Estes obradoiros están a cargo de técnicos especialistas que supervisan e apoian o traballo de investigadores e estudantes, proporcionando o asesoramento técnico necesario. Os obradoiros están dotados de ferramenta de man e maquinaria específicas.

Obradoiro de metal

Maquinaria e ferramenta para o traballo en metal: ferramenta de corte, pregado, soldadura, taladro, etc.

Obradoiro de madeira

Maquinaria e ferramenta para o traballo da madeira: escuadradoras, serras de disco e cinta, cepilladora, traladros de columna, etc.

Obradoiro de cerámica

Fornos cerámicos, tornos e outros medios para o traballo en barro e a cerámica.

Obradoiro de plástico

Espazo adecuado para aplicar procesos con plásticos e resinas. Maquinaria e ferramenta para manipulación de plásticos.

Obradoiro de baleirado e outros procedimentos

Espazo axeitado para a manipulación de escaiola e materiais similares.

Obradoiro de microfusión

Espazo para técnicas de moldeo especiais, dotado de instalacións de microfusión.

Obradoiro de serigrafía

Infraestrutura e maquinaria para a serigrafía: realización de pantallas por medios fotomecánicos, sistemas informáticos, distintos medios de estampación. Cabina de pintura a pistola. Instalación para aplicar pinturas e vernices con técnicas aerográficas.

Aula de internet

A aula de internet está asistida por un bolseiro da Universidade de Vigo. Nela os estudantes dispoñen de equipamentos informáticos para a realización de traballos e de acceso a Internet para consultas relacionadas cos seus estudos.

Laboratorio de audiovisuais

O laboratorio de Audiovisuais está destinado á investigación e á docencia. Dispón de vinte postos dotados con equipamentos de edición dixital.

Laboratorio de informática

O laboratorio de Informática está destinado á investigación e á docencia. Dispón de vinte postos dotados con equipamentos informáticos para edición de imaxe dixital, 3D, deseño de páxinas Web e tratamento fotográfico dixital.

Laboratorio de técnicas gráficas

Técnico especialista responsable

José Angel Zabala Maté

O laboratorio de Técnicas gráficas está destinado á docencia e investigación. Dispón de instalacións para gravado calcográfico.

Laboratorio de fotografía e vídeo

Técnico especialista responsable

Andrés Pinal Rodriguez

Espazo de capacidade media. Dotado de diferentes medios de iluminación continua e de flash, tanto cenital coma de chan, móbiles e regulables de forma centralizada. Dispón de paredes con illamento acústico e de paneis móbiles para a elaboración de cromas.

Máster Universitario en Deseño e Dirección Creativa en Moda

Materias

Curso 1

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P01M171V01101	Estética e Historia da Moda	1c	6
P01M171V01102	Laboratorio de Materiais	1c	6
P01M171V01103	Proxectos de Deseño de Moda I	1c	12
P01M171V01104	Ilustración de Moda	1c	6

P01M171V01201	Laboratorio de Tendencias	2c	6
P01M171V01202	Dirección Creativa para Moda	2c	6
P01M171V01203	Diseño e Contorna Dixital	2c	6
P01M171V01204	Proxectos de Deseño de Moda II	2c	6
P01M171V01205	Fotografía de Moda	2c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Estética e Historia da Moda				
Materia	Estética e Historia da Moda			
Código	P01M171V01101			
Titulación	Máster Universitario en Deseño e Dirección Creativa en Moda			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Cendán Caaveiro, Marina Susana			
Profesorado	Cendán Caaveiro, Marina Susana			
Correo-e	scendan@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Relacionados coa evolución da moda como un fenómeno social, político, antropolóxico, semiótico e estético, seguindo unha metodoloxía cronolóxica que incidiría de maneira especial naqueles períodos e personalidades cuxo legado resulta clave para entender o papel que xogou - e segue xogando - a indumentaria no entendemento das sociedades modernas.			

Competencias	
Código	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
A5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo.
B2	Coñecer o medio do deseño de moda no contexto cultural contemporáneo dende as ciencias humanas e sociais, baixo unha perspectiva histórica e crítica
B5	Capacidade de síntese, análise e pensamento crítico relacionado coas disciplinas históricas, teóricas e críticas do deseño de moda
C6	Coñecer a teoría e historia do deseño e da moda
C7	Capacidade para desenvolver un pensamento crítico ante as prácticas, tendencias e resultados do deseño de moda, desenvolvendo un criterio persoal fundamentado
C11	Estas familiarizado cos métodos de investigación relevantes en deseño
D1	Capacidade para a comunicación oral e escrita, tanto na propia lingua como en outras
D4	Capacidade de razoamento crítico e autocrítico
D5	Capacidade para a análise e a resolución de problemas, de adaptación a novas situacións e de toma de decisións de xeito creativo e innovador
D8	Capacidade para o traballo, aprendizaxe e xestión da información de xeito autónomo
D9	Capacidade de integración en equipos multidisciplinares

Resultados de aprendizaxe	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Que os estudantes sexan capaces de coñecer a teoría e a historia do deseño interrelacionándoa cos respectivos procesos sociais, artísticos e culturais.

A2
A5
B13
B2
B13
B13
B5
B13
B13
C12
C6
C7
C12
C11
C12
C12
C12
C12
C12
D1
D13
D13
D13
D4
D5
D8
D9

Que os estudantes sexan capaces de coñecer os contidos básicos da historia das ideas estéticas e a súa aplicación no campo das artes occidentais.

A2
A5
B2
B13
B13
B13
B5
B13
B13
B13
B13
C12
C6
C7
C11
C12
C12
C12
D1
D13
D13
D13
D4
D5
D8
D9

Contidos

Tema

Tema 1. Reflexionando sobre a creatividade	Subtema 1. Aprendendo a ler as imaxes
Tema 2. Arte e moda no século XIX (I, II e III)	Subtema 2. Revolución Francesa e Moda. A moda romántica. Visitantes de Marte: Estilo Miriñaque. O novo Rococó: Estilo Polísón. O nacemento da alta costura: Charles F. Worth. O Bloomerismo: Indicios de funcionalidade.
Tema 3. Film Session	Subtema 3. Cinema e moda no século XIX
Tema 4. Tránsito de século (XIX/XX)	Subtema 4. Talleres Vieneses. Gustav Klimt e a moda
Tema 5. Mariano Fortuny i Madrazo	Subtema 5. O valor do multidisciplinar
Tema 6. Paul Poiret: O fin do corsé	Subtema 6. (Con)Tradición e modernidade. Diaghilev e os Ballets Rusos.
Tema 7. Sobre a identidade	Subtema 7. A construción de identidades icónicas
Tema 8. Introdución. Arte de vangarda e moda (I e II)	Subtema 8. O artista e o innovador. Moda futurista. Vangarda rusa e moda.
Tema 9. Sonia Delaunay	Subtema 9. Utopía e experimentación. Arte e vida.
Tema 10. Moda anos 20	Subtema 10. Elsa Schiaparelli >< Coco Chanel
Tema 11. Moda en tempos de guerra	Subtema 11. Christian Dior e o New Look. Cristobal Balenciaga
Tema 12. Moda anos 60 e Posmodernidad	Subtema 12. O nacemento do pret a porter. O tempo do todo vale.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	20	0	20
Resolución de problemas	0	30	30
Resolución de problemas de forma autónoma	0	30	30
Actividades introdutorias	5	0	5
Traballo tutelado	0	30	30
Estudo de casos	0	30	30
Resolución de problemas e/ou exercicios	5	0	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Desenvolvemento teórico dos contidos da materia
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Traballo tutelado	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos	Inclúe análises de textos, películas e documentais tirorizados pola profesora.
Resolución de problemas	Os exercicios serán plantexados previamente pola profesora en función dos contidos da materia.
Actividades introdutorias	Análise grupal de imaxes relacionado cos contidos da materia.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Lección maxistral	Desenvolvemento teórico dos contidos da materia. Valorase a asistencia a clase.	10	A2 B2 C6 B5
Resolución de problemas	Proba na que o alumno debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/as polo profesor. Desta maneira, o alumno debe aplicar os coñecementos que adquiriu.	40	C11 D1 D4 D5 D9

Resolución de problemas de forma autónoma	Valorarase a capacidade para o traballo, aprendizaxe e xestión da información de xeito autónomo.	5		D8
Estudo de casos	Proba na que se presenta unha situación ou problemática xa dada ou que pode darse, partindo dos diferentes factores involucrados, a análise dos antecedentes, condicións, da situación, etc.	25	C11	D1 D4 D5 D9
Resolución de problemas e/ou exercicios	Valorarase coñecer o medio do deseño de moda no contexto cultural contemporáneo baixo unha perspectiva histórica e crítica, así como a xestión da información de xeito autónomo.	20	B5 C6	D8

Outros comentarios sobre a Avaliación

CONCRECIÓN RESUMIDA DO PROCESO DE AVALIACIÓN1. Lección maxistral. Valorarase a asistencia as clases teóricas cun 10%.

2. Resolución de problemas. Realizarase unha proba ao final do cuadrimestre relacionada cos contidos da asignatura. A proba consistirá na redacción individual dun texto partindo de 4/5 imaxes e 4/5 palabras clave aportadas pola profesora. O texto deberá constar da seguinte estrutura: Introducción □ Desenvolvemento do tema □ Conclusión.

Que se valorará?

- Proporcionar unha análise crítica e persoal que reflicta o coñecemento da materia.
- Alusión aos contextos artísticos e socio-culturais.
- A capacidade para interrelacionar conceptos, creacións e propostas de arte/deseño.
- A correcta expresión conceptual e a orixinalidade á hora de abordar o tema.
- Unha redacción correcta.

Data de realización da proba

A proba desenvolverase entre o **7 e 11 de febreiro de 2022**, acordándose dita data co alumnado ao comezo do cuadrimestre.

3. Resolución de problemas de forma autónoma. O presente punto garda relación coa observación sistemática das manifestacións do comportamento do alumnado, a súa capacidade para o traballo individual así como a súa implicación nas actividades propostas.

4. Estudo de casos. Exercicio relacionado coa redacción e defensa dun **proxecto persoal** que servirá como práctica da proba final e do TFM. Pode realizarse grupal ou individualmente (por concretar). Pode concluir cunha exposición oral (por concretar).

5. Resolución de problemas e/ou exercicios. Exercicio relacionado coa lectura e interpretación de imaxes que servirá de práctica da proba final. Pode realizarse grupal ou individualmente (por concretar). Pode concluir cunha exposición oral (por concretar).

*A **convocatoria extraordinaria** de xullo terá lugar entre os días **11 e 18 de xullo de 2022**.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Montfort, Anne; Godefroy, Cécile, **Sonia Delaunay**, Tate Modern, 2014

Andrew Rossi, **The First Monday in May**, 2016

Crystal Moselle, **The Wolfpack**, Kotva Films, Verisimilitude, 2015

VV.AA., **Boticelli Reimagined**, Victoria & Albert Museum, 2016

Margueritte, Victor, **La Garçonne**, Gallo Nero, 2015

VV.AA., **Game Changers - Reinventing the 20 th Century Silhouette**, MoMu, 2016

VV.AA., **Sonia Delaunay. Arte, diseño y moda**, Museo Thyssen Bornemisza, 2017

Bibliografía Complementaria

Cerrillo, Lourdes, **La moda moderna. Génesis de un arte nuevo**, Siruela, 2010

Cosgrave, Bronwyn, **Historia de la moda. Desde Egipto hasta nuestros días**, Gustavo Gilli, 2005

Deslandres, Ivonne, **El traje, imagen del hombre**, Tusquets, 1998

Laver, James, **Breve historia del traje y de la moda**, Cátedra, 2003

Lehnert, Gertrud, **Historia de la moda**, Könemann, 2000

Lipovetsky, Gilles, **El imperio de lo efímero. La moda y su destino en las sociedades modernas**, Anagrama, 2004

Cendán Caaveiro, Susana, **Sonia Delaunay & Alfar: Pasajes de una relación singular**, Abrente. Revista de la Real Academia de Nuestra Se, 2011

Damase, Jacques, **Sonia Delaunay. Fashion and Fabrics**, Thames and Hudson, 1991

Pritchard, Jane (ed.), **Diaghilev and the Golden Age of the Ballets Russes 1909-1929**, Victoria & Albert Museum, 2010

Poiret, Paul, **Vistiendo la época**, Parsifal, 1989

Koda, Harold; Bolton, Andrew, **Poiret**, Metropolitan Museum of Art/New Haven: Yale Univers, 2007

Cendán Caaveiro, Susana, **Paul Poiret: La construcción de la identidad creativa**, Abrente. Revista de la Real Academia de Nuestra Se, 2015

Urrea, Inmaculada, **Coco Chanel. La revolución del estilo**, Cita de letras, 1998

Dior, Christian, **Christian Dior y yo**, Gustavo Gilli, 2007

Morand, Paul, **El aire de Chanel**, Tusquets, 2009

Schiaparelli, Elsa, **Shocking Life. The Autobiography of Elsa Schiaparelli**, Victoria & Albert Museum, 2007

E. Blum, Dilys, **Shocking! The Art and Fashion of Elsa Schiaparelli**, Philadelphia Museum of Art/Yale University Press, 2004

Wood, Ghislaine (ed.), **Cosas del Surrealismo. Surrealismo y Diseño**, Victoria & Albert Museum/Guggenheim Bilbao, 2007/2008

Baudot, Francois, **Moda y Surrealismo**, H. Kliczkowski, 2002

Wood, Ghislaine, **The Surreal Body: Fetish and Fashion**, Victoria & Albert Museum, 2007

Martin, Richard, **Fashion and Surrealism**, Thames and Hudson, 1996

Evans, Caroline; Frankel, Susannah, **The House of Viktor & Rolf**, Barbican/Merrell, 2008

VV.AA., **Pain Couture by Jean Paul Gaultier**, Fondation Cartier pour l'art contemporain, 2004

Nicolás, María del Mar, **Mariano Fortuny y Madrazo. Entre la modernidad y la tradición**, Fundación Universitaria Española, 2001

VV.AA., **Inspiraciones. Mariano Fortuny y Madrazo**, Museo del Traje, 2010

Troy, Nancy J., **Couture culture: A Study in Modern Art and Fashion**, MIT Press, 2003

Cendán Caaveiro, Susana, **Auto caricaturas de Castela. La construcción de una identidad icónica**, Quintana: Revista de estudios do Departamento de H, 2015

Steel, Valerie; Park, Jennifer, **Gothic: Dark Glamour**, The Museum at Fit, 2009

Tupitsyn, Margarita, **Rodchenko&Popva. Defining Constructivism**, Tate Publishing, 2009

VV.AA., **Reflecting Fashion: Kunst und Mode seit der Moderne**, MUMOK, 2012

VV.AA., **Yves Saint Laurent. Diálogo con el arte**, Fundación Caixa Galicia, 2008

Johnston, Lucy, **La moda del siglo XIX en detalle**, Gustavo Gilli, 2006

VV.AA., **Maison Martin Margiela "20": The Exhibition**, ModeMuseum, 2008

VV.AA., **Anticuerpos. Fernando & Humberto Campana 1989-2009**, Vitra Design Museum/Fundación Pedro Barrié de la M, 2010

VV.AA., **Future Beauty. 30 Years of Japanese Fashion**, Barbican/Merrell, 2010

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Fotografía de Moda/P01M171V01205

Ilustración de Moda/P01M171V01104

Laboratorio de Tendencias/P01M171V01201

Proxectos de Deseño de Moda I/P01M171V01103

Proxectos de Deseño de Moda II/P01M171V01204

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Fotografía de Moda/P01M171V01205

Ilustración de Moda/P01M171V01104

Laboratorio de Materiais/P01M171V01102

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Dirección Creativa para Moda/P01M171V01202

Estética e Historia da Moda/P01M171V01101

Ilustración de Moda/P01M171V01104

Laboratorio de Materiais/P01M171V01102

Proxectos de Deseño de Moda I/P01M171V01103

Proxectos de Deseño de Moda II/P01M171V01204

Outros comentarios

Plan de Continxencias

Descrición

EN CASO DUNHA NOVA ALARMA SANITARIA:

AO TRATARSE DUNHA ASIGNATURA FUNDAMENTALMENTE TEÓRICA, A INSTAURACIÓN DUN NOVO ESTADO DE ALARMA NON IMPIDE O CORRECTO DESENVOLVEMENTO DAS CLASES.

EN CASO DUNHA HIPOTÉTICA SITUACIÓN DE CONFINAMENTO, AS CLASES IMPARTIRÁNSE DE MANEIRA VIRTUAL A TRAVÉS DO CAMPUS REMOTO:

<https://campusremotouvigo.gal/>

OS EXERCICIOS PODERÁN DESENVOLVERSE IGUALMENTE, PARA O CAL UTILIZAREMOS A PLATAFORMA MOOVI COMO FERRAMENTA DE COMUNICACIÓN PROFESOR/ALUMNADO.

AS TITORÍAS/REVISIÓN DE EXERCICIOS/DÚBIDAS E DEMÁIS CUESTIÓNNS ABORDARÁNSE A TRAVÉS DE MOOVI, CAMPUS REMOTO E CORREO ELECTRÓNICO DA PROFESORA (scendan@uvigo.es).

DE PRODUCIRSE UNHA NOVA ALERTA SANITARIA, A PROFESORA CONTACTARÁ DE INMEDIATO CO ALUMNADO PARA COMUNICARLLE TODOS OS PASOS A SEGUIR E CONTINUAR CO CORRECTO DESENVOLVEMENTO DAS CLASES.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Laboratorio de Materiais				
Materia	Laboratorio de Materiais			
Código	P01M171V01102			
Titulación	Máster Universitario en Deseño e Dirección Creativa en Moda			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento				
Coordinador/a	Bandera Vera, Antonio María			
Profesorado	Bandera Vera, Antonio María Outeiro Ferreño, Eduardo Manuel Zabala Mate, José Ángel			
Correo-e	nono@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia axusta a súa docencia na experimentación e práctica de procedementos de reprodución múltiple. Os contidos articúlanse en dúas vertentes, por unha banda, procedementos de estampaxe sobre soporte téxtil -fundamentalmente serigrafía e impresión dixital por sublimación- e por outro, a procedementos de corte láser aplicados ao deseño de moda. Estimularase ao alumnado para que formule cales son os seus intereses creativos, e desenvolver a súa propia linguaxe artística no campo da moda. Así mesmo, procurarase incentivar a capacidade de investigación e exploración a través dos medios que ofrecen os talleres da Facultade, e que coñeza e domine as maquinaria empregadas, manexándoas co coidado e limpeza que requiren. Por tanto, a materia concíbese como unha aproximación altamente experimental ao deseño gráfico.			

Competencias	
Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoito nun contexto de investigación.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
A5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo.
B6	Capacidade para o uso das ferramentas, coñecementos e métodos de creación e investigación que lle permitan desenvolver ao máximo tanto as posibilidades estéticas como formais nos seus deseños
B10	Capacidade de aprendizaxe, curiosidade e iniciativa para a adquisición de novos coñecementos e habilidades
B12	Capacidade creativa para xerar silucións orixinais e atopar propostas alternativas
C2	Ser capaz de identificar problemas que se poidan resolver mediante o deseño, plantexalos como problema de deseño, propor un concepto e decidir criterios de formalización, elixindo os materiais a cada caso.
C11	Estas familiarizado cos métodos de investigación relevantes en deseño
D5	Capacidade para a análise e a resolución de problemas, de adaptación a novas situacións e de toma de decisións de xeito creativo e innovador
D6	Sensibilidade hacia os contextos culturais, medioambientais e sociais
D9	Capacidade de integración en equipos multidisciplinares
D12	Capacidade de comprensión e desenvolvemento dos aspectos de usabilidade, acesibilidade e deseño para todos

Resultados de aprendizaxe	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Que os estudantes sexan capaces de investigar as posibilidades dos tecidos, utilizando o proceso creativo para experimentar, crear e combinar tecidos, explorando a posibilidade de mesturar novos materiais, utilizando procesos artesanais e novos procesos ligados á tecnoloxía.

A1
A2
A5
B6
B10
B12
C2
C11
D5
D6
D9
D12

Contidos

Tema	
- 1º BLOQUE APLICACIÓNS TEXTIL DE CORTADORA LÁSER / CUBO	3.1. Introducción en máquina de corte con láser 3.2. Preparación do libro de mostrás
- 2º BLOQUE ESTARCIDO CORTE LÁSER + PISTOLA + AIRE / CUBO	4.1. Ferramenta. Utensilio para aplicación directa en superficie. 4.2. Plantilla. Elemento plano con cavidades. 4.3. Materiais: bases acuosas ou graxas. 4.4. Elaboracións e Aplicación: · Elaboración dun modelo sinxelo · Elaboración dun modelo con chaves Aplicación de rolos · Aplicación por pulverización · Aplicación directa · Aplicación con máscaras · Efectos por capa
- 3º BLOQUE SERIGRAFÍA / OBRADOIRO DE GRÁFICA	5.1. Iniciación en serigrafía 5.2. Ferramentas: Fotolito / pantalla / emulsión 5.3. Mancha + Trama
- 4º BLOQUE SUBLIMACIÓN / OBRADOIRO GRÁFICA	6.1. Tratamiento de imagen digital 6.2. Tipos de soporte

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	2	0	2
Resolución de problemas	28	0	28
Resolución de problemas de forma autónoma	0	120	120

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición dos principais contidos teóricos da materia con axuda de medios audiovisuais.
Resolución de problemas	Actividades nas que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia.
Resolución de problemas de forma autónoma	O alumno debe desenvolver de forma autónoma a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas	Provocar aprendizaxes significativas, é dicir, relacionar os contidos da materia con temas de actualidade e/ou cos intereses creativos do alumno no ámbito da moda. Estimularase ao alumnado para que formule os seus intereses creativos, e desenvolver a súa propia linguaxe gráfica ligado a outras materias de carácter práctico de primeiro curso como son PROXECTOS DE DESEÑO DE MODA, PROTOTIPADO e ILUSTRACIÓN.

Resolución de problemas de forma autónoma	A intervención dos docentes para partir da análise do coñecemento previo dos alumnos e dun estudo das súas posibilidades. Establecerase un nivel de partida e un nivel de chegada. Procurarase incentivar a capacidade de investigación e exploración do estudante a través dos medios que ofrece o taller, e que coñeza e domine as distintas maquinarias empregadas manexándoas co coidado e limpeza que requiren. A materia concíbese por tanto, como unha aproximación altamente experimental no campo do deseño gráfico e téxtil.
---	--

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Lección maxistral	Valorarase a asistencia e implicación	10	B10	C2	D6 D9 D12	
Resolución de problemas	A avaliación será continua cunha Entrega Final que consistirá nun mostrario de resultados conseguidos coa súa ficha técnica correspondente. A cualificación final atenderá os seguintes criterios: a) Asistencia continuada e dedicación b) Interese investigador e experimental c) Resolución material d) Niveis de complexidade sensible e técnica e) Interese plástico e expresivo	70	A1	B6 B10 B12	C11	D5 D9
Resolución de problemas de forma autónoma	Valorarase o volume de traballo e a interiorización de usos procedimentales	20	A2 A5	B6 B10		D5 D9

Outros comentarios sobre a Avaliación

Primeira convocatoria: Mércores 9 de febreiro ás 18:15 h

Segunda convocatoria: Mércores 13 de xullo ás 13:30 h

Na avaliación de Segunda Convocatoria será obrigatoria a entrega dun Mostrario de Resultados conseguidos a partir dos exercicios propostos coa súa ficha técnica correspondente

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

CATAFAL, Jordi y OLIVA, Clara, **El grabado**, Parragón, 2002

CHAMBERLAIN, Walter, **Manual de Grabado en madera y Técnicas Afines**, Hermann Blume, 1988

DAWSON, John, **Guía completa de grabado e impresión. Técnicas y materiales**, Tursen H. Blume, 1996

FAHR-BECKER, Gabriela, **Grabados japoneses**, Taschen, 2002

HAINKE, Wolfgang, **Serigrafía: Técnica, Práctica, Historia**, La Isla, 1989

MARA, Tim, **Manual de Serigrafía**, Blume, 1981

MARTIN, Judy, **Enciclopedia de Técnicas de Impresión**, Acanto, 1994

FERRÓN Miquel, **Así se pinta con aerógrafo**, Parramón, 1987

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Outros comentarios

HORARIO DE TITORÍAS

Nono Bandera: nonobandera@gmail.com

Eduardo Outeiro:

José Ángel Zabala:

Plan de Continxencias

Descrición

=== MEDIDAS EXCEPCIONAIS PLANIFICADAS ===

Ante a incerta e imprevisible evolución da alerta sanitaria provocada pola COVID- 19, a Universidade establece una planificación extraordinaria que se activará no momento en que as administracións e a propia institución o determinen atendendo a criterios de seguridade, saúde e responsabilidade, e garantindo a docencia nun escenario non presencial ou non totalmente presencial. Estas medidas xa planificadas garanten, no momento que sexa preceptivo, o desenvolvemento da docencia dun xeito mais áxil e eficaz ao ser coñecido de antemán (ou cunha ampla antelación) polo alumnado e o profesorado a través da ferramenta normalizada e institucionalizada das guías docentes DOCNET.

=== ADAPTACIÓN DAS METODOLOXÍAS ===

* Metodoloxías docentes que se manteñen

- Actividades centradas no coñecemento de diversas técnicas de impresión, e no desenvolvemento de habilidades que permitan aos estudantes achegarse e imprimir de forma independente os proxectos téxtiles.

* Metodoloxías docentes que se modifican

- O traballo realizado no taller adaptárase por outro tipo de enfoque e / ou exercicios adaptados ao confinamento.
- Uso de técnicas adaptadas a calquera tipo de espazo de traballo.
- Profundización dos procesos dixitais antes da impresión e necesarios para un correcto desenvolvemento da preimpresión.
- Análise e estudo teórico das partes e procedementos prácticos para o correcto desenvolvemento da impresión téxtil

* Mecanismo non presencial de atención ao alumnado (titorías)

- Exposición dos principais contidos teóricos a través das plataformas en liña proporcionadas por Uvigo; aulas virtuais e FaiTIC.
- Presentación dos traballos por correo electrónico.
- Corrección de tarefas durante as horas de clase mediante videoconferencia.
- Os alumnos serán instruídos sobre os materiais e utensilios necesarios que precisarán ao longo do curso. Deste xeito anticipamos a adquisición de materiais en caso de confinamento.

* Modificacións (se proceder) dos contidos a impartir

* Bibliografía adicional para facilitar a auto-aprendizaxe

* Outras modificacións

=== ADAPTACIÓN DA AVALIACIÓN ===

* Probas xa realizadas

En caso de confinamiento se tendrá en cuanta un mayor peso sobre la nota los trabajos prácticos que precisan de los propios taller para poder ser desarrollados correctamente, incentivando la presencialidad del alumnado.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Proxectos de Deseño de Moda I				
Materia	Proxectos de Deseño de Moda I			
Código	P01M171V01103			
Titulación	Máster Universitario en Deseño e Dirección Creativa en Moda			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	12	OB	1	1c
Lingua de impartición				
Departamento				
Coordinador/a	Varela Casal, Cristina			
Profesorado	Froján Resua, Rosario Olmedo Portela, Alfredo Varela Casal, Cristina			
Correo-e	cristinavarelacasal@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Fundamentos da investigación en deseño para moda. Referentes. Selección de tema. Enfoque e desenvolvemento de proposta. O caderno de campo en deseño de moda. *Sistematización e tratamento de bosquexos e materiais de investigación. A dirección formal e o desenvolvemento dunha familia de propostas. A selección de tecidos, materiais e procesos construtivos coherentes.			

Competencias

Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoito nun contexto de investigación.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
B1	Coñecer o vocabulario e os fundamentos conceptuais do deseño de moda
B9	Capacidade de desenvolver unha gramática visual clara e innovadora
B10	Capacidade de aprendizaxe, curiosidade e iniciativa para a adquisición de novos coñecementos e habilidades
B12	Capacidade creativa para xerar silucións orixinais e atopar propostas alternativas
C1	Capacidade para desenvolver con coherencia un proceso de deseño respostando axeitadamente a un conxunto ordeado de necesidades e requerimentos
C9	Coñecer e ser capaz de aplicar as metodoloxías e tecnoloxías habituais no ámbito do deseño de moda
C11	Estas familiarizado cos métodos de investigación relevantes en deseño
D4	Capacidade de razoamento crítico e autocrítico
D5	Capacidade para a análise e a resolución de problemas, de adaptación a novas situacións e de toma de decisións de xeito creativo e innovador
D7	Motivación pola calidade
D8	Capacidade para o traballo, aprendizaxe e xestión da información de xeito autónomo

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

Que os e as estudantes sexan capaces de comprender o proceso creativo que hai detrás dunha colección de moda e adquira metodoloxías de investigación e análise para expor un proxecto de deseño de pezas de indumentaria e materializado con parámetros de calidade.

A1
A6
A6
B13
B13
B13
B13
B13
B10
B13
B13
B12
B13
B13
B13
C1
C12
C9
C11
C12
C12
C12
C12
C12
C12
C12
C12
C12
C12
C12
D4
D5
D13
D7
D13
D8
D13

Que os e as estudantes sexan capaces de profundar no uso das ferramentas creativas.

B9
B10
B12
C12
C12
C12
C12
C9
C12
C12
D13
D13
D5
D13
D13
D13
D13
D13
D13

Que os e as estudantes sexan capaces de realizar proxectos que impliquen un uso na súa complexidade das técnicas de creación e desenvolvemento do deseño de moda.	A2 B9 B12 C1 C12 C12 C12 C12 C9 C12 C12 D13 D13 D5 D7 D8 D13 D13 D13 D13 D13 D13
---	---

Que os e as estudantes sexan capaces de desenvolver un caderno de traballo onde se reflicta o proceso de investigación en deseño.	A1 A6 A2 B1 B10 B12 B13 C1 C12 C9 C11 D13 D4 D5 D7 D8
---	--

Contidos

Tema	
Fundamentos da investigación e desenvolvemento do deseño de moda.	Referentes. Selección de tema. Enfoque e desenvolvemento de proposta
	A dirección formal e o desenvolvemento dunha familia de propostas
Volumes e forma.	A selección de tecidos, materiais e procesos construtivos coherentes.
O caderno de campo en deseño de moda.	Sistematización e tratamento de bosqueños e materiais de investigación.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	4	0	4
Traballo tutelado	86	0	86
Resolución de problemas de forma autónoma	0	210	210

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición dos principais contidos teóricos da materia con axuda de medios audiovisuais.
Traballo tutelado	Actividades nas que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia.
Resolución de problemas de forma autónoma	alumno debe desenvolver de forma autónoma a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
--------------	------------

Traballo tutelado O caderno de campo e os bosqueños han de estar actualizados e revisaranse habitualmente.

Avaliación							
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe				
Traballo tutelado	IMPRESINDIBLE asistir de forma continuada e activa a clase (poderase pedir aleatoriamente entrega de exercicios puntuais desenvolvidos en horario de clase). Requírese e valórase a participación activa nas clases, seguimento das entregas intermedias e continua corrección das pezas . É imprescindible asistir ás clases de taller completas. Os debates de análise tanto a partir das propostas propias como as de de todos os exercicios que se estan a xerar na aula forman parte do plan formativo.	40	A1 A2	B9 B10 B12	C1 C9 C11	D5 D7 D8	
Resolución de problemas de forma autónoma	Haberá unha entrega, dun mínimo de dous volumes/prendas completas desenvolvida Terase en conta: - A orixinalidade das propostas, e a destreza na súa execución - O acabado das pezas - O desenvolvemento das propostas dende unha perspectiva conceptual e formal - O equilibrio entre a achega creativa e a calidade funcional.	60	A2	B9 B12	C1 C9 C11	D5 D7 D8	

Outros comentarios sobre a Avaliación

DATAS DE EXAME:

Primeira convocatoria, 10 de febreiro ás 18:00 horas. Segunda convocatoria, 15 de xullo ás 10:00 horas

A asistencia (presencial, telemática ou mixta, segundo proceda) á clase é importante para o correcto desenvolvemento do curso.

De non ter superada a materia en primeira convocatoria , as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo. Consultar as datas oficiais de exame na páxina web da titulación <http://www.esdemga.uvigo.es/>

SEGUNDA CONVOCATORIA

Na convocatoria de xullo avaliaranse as competencias non adquiridas en primeira convocatoria. Deberase facer entrega do mesmo material solicitado na primeira convocatoria.

Consultar as datas oficiais de exame na páxina web da titulación <http://www.esdemga.uvigo.es/>

Titorías. Solicitar mediante correo electrónico a cristinavarelacasal@uvigo.es. Poderán desenvolverse de xeito presencial ou no Despacho Virtual 2624, clave: p31oP3E

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Robert Leach, **The Fashion Resource Book. Research for design**, 1, Thames& Hudson, 2012

Simon Seivewright, **Diseño e investigación**, 1, Gustavo Gili, 2008

Andrea Saltzman, **El cuerpo diseñado**, Paidós, 2004

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Dirección Creativa para Moda/P01M171V01202

Proxectos de Deseño de Moda II/P01M171V01204

Outros comentarios

É unha materia de forte carga práctica. é especialmente importante asistir con regularidade e *tutorizar constantemente os traballos autónomos.

É fundamental asistir ao seminario téxtil de apoio á construción de pezas.

Descrición

=== MEDIDAS EXCEPCIONAIS PLANIFICADAS ===

Ante a incerta e imprevisible evolución da alerta sanitaria provocada pola COVID- 19, a Universidade establece una planificación extraordinaria que se activará no momento en que as administracións e a propia institución o determinen atendendo a criterios de seguridade, saúde e responsabilidade, e garantindo a docencia nun escenario non presencial ou non totalmente presencial. Estas medidas xa planificadas garanten, no momento que sexa preceptivo, o desenvolvemento da docencia dun xeito mais áxil e eficaz ao ser coñecido de antemán (ou cunha ampla antelación) polo alumnado e o profesorado a través da ferramenta normalizada e institucionalizada das guías docentes DOCNET.

=== ADAPTACIÓN DAS METODOLOXÍAS ===

Mantéñense as mesmas metodoloxías así como contidos e exercicios.

Esta é unha materia fundamentalmente práctica e por tanto o desenvolvemento de traballo autónomo é moi importante.

En caso de ser necesario por continxencia impartiranse as clases a través dos sistemas de aula virtual da universidade ou plataformas equiparables de ser necesario.

É posible que se contemple un sistema rotatorio de presencialidade en aula combinada por seguimento de clases no taller a través da aula virtual ou plataforma análoga

Desenvolverase o mecanismo non presencial de atención ao alumnado e seguimento a través da solicitude de titorías online.

Recoméndase ao alumno adquirir un equipamento básico persoal para poder confeccionar en casa (máquina de coser básica e materiais básicos como fíos, tesoiras, así como unha serie de tecidos básicos)

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Ilustración de Moda				
Materia	Ilustración de Moda			
Código	P01M171V01104			
Titulación	Máster Universitario en Deseño e Dirección Creativa en Moda			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento				
Coordinador/a	Ezquieta Llamas, Iciar			
Profesorado	Ezquieta Llamas, Iciar			
Correo-e	iciarezquieta@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia de Ilustración de Moda céntrase na representación da figura vestida atendendo fundamentalmente á Forma, Volume, Estrutura, Proporción, Escala, Ritmo e Anatomía, a fin de poder facer fronte aos desafíos de representación gráfica que cada alumno deberá afrontar no exercicio da profesión. Durante o Cuadrimestre o alumno aprenderá ademais, mediante o estudo da figura vestida a resolver con eficacia a representación das distintas texturas, tecidos, pliegues e detalles da vestimenta. Tamén se insistirá na captación do movemento e na aprendizaxe básica do emprego da cor, para o que a materia coordínase coas materias de PROXECTOS DE DESEÑO DE MODA I e II, e DESEÑO E CONTORNA DIXITAL.			

Competencias

Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoitado nun contexto de investigación.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
A5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo.
B4	Capacidade para aplicar os coñecementos e habilidades adquiridas e resolver problemas nun entorno interdisciplinar do deseño de moda
B6	Capacidade para o uso das ferramentas, coñecementos e métodos de creación e investigación que lle permitan desenvolver ao máximo tanto as posibilidades estéticas como formais nos seus deseños
B9	Capacidade de desenvolver unha gramática visual clara e innovadora
B10	Capacidade de aprendizaxe, curiosidade e iniciativa para a adquisición de novos coñecementos e habilidades
B12	Capacidade creativa para xerar solucións orixinais e atopar propostas alternativas
C3	Ser capaz de comprender e comunicar visualmente a información, dominar as técnicas de exposición gráfica de proxectos de deseño
C4	Capacidade de aplicar sistemas de representación gráfica usados no deseño de moda
C7	Capacidade para desenvolver un pensamento crítico ante as prácticas, tendencias e resultados do deseño de moda, desenvolvendo un criterio persoal fundamentado
D4	Capacidade de razoamento crítico e autocrítico
D5	Capacidade para a análise e a resolución de problemas, de adaptación a novas situacións e de toma de decisións de xeito creativo e innovador
D7	Motivación pola calidade

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

Que os estudantes sexan capaces de crear ilustracións de moda da máxima calidade.

A6
A1
A6
A2
A6
A5
B13
B13
B4
B13
B6
B13
B13
B9
B10
B12
C3
C12
C4
C7
C12
D4
D5
D7

Contidos

Tema

1. DEBUXO O NATURAL	1.1. ENCAXE E PERSPECTIVA 1.2. COMPOSICIÓN E ARMONÍA 1.3. VOLUMEN E FORMA
2. REPRESENTACIÓN DE TEXTURAS	2.1. DENIM 2.2. PATTERNS E MOTIVOS XEOMÉTRICOS 2.3. COIRO
3. FORMULACIÓN DE DESEÑOS	2.1. CULTURA & MODA
4. REALIZACIÓN DO PORTFOLIO	3.1. CONCEPTO, FORMATO E ESTRUCTURA

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	5	0	5
Resolución de problemas de forma autónoma	0	120	120
Obradoiro	25	0	25

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición de os principais contidos teóricos de a materia con axuda de medios audiovisuais.
Resolución de problemas de forma autónoma	O alumno debe desenvolver de forma autónoma a análise e resolución de os problemas e/ou exercicios.
Obradoiro	Actividades enfocadas ao coñecemento de diversas técnicas de debuxo, e a desenvolver habilidades e destrezas que permitan ao alumnado abordar e proxectar de forma autónoma ideas de deseño de moda.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas de forma autónoma	Realizaranse actividades de contido máis teórico para abordar problemáticas creativas na formulación de deseños de moda e elaboración do portfolio. O profesor supervisará un a un os distintos exercicios e fará as observacións oportunas en cada caso. Todos os exercicios serán conservados polos alumnos a fin de analizar a súa progresión.

Obradoiro	Dado que gran parte dos contidos son de aptitudes e de [saber facer], é por isto que o tipo de aprendizaxe máis idónea é o baseado na proposta de exercicios e no hábito diario dentro da aula de EXERCICIO → RESOLUCIÓN → CORRECCIÓN → REPETICIÓN. Esta cadea metodolóxica baseada na repetición é o método máis rápido e eficaz de adquirir habilidades, a condición de que o alumnado participe diariamente desta actividade. Así pois, ao comezo de cada clase o profesor exporá o tema para traballar, para o que ademais dunha exposición realizará unha demostración práctica. A continuación, os alumnos tratarán de aplicar os conceptos explicados nos seus debuxos.
-----------	--

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Lección maxistral	Valorarase positivamente a asistencia continuada e implicación	10	
Resolución de problemas de forma autónoma	Resolución material do PORTFOLIO	20	
Obradoiro	A cualificación final atenderá os seguintes criterios: a) Volume de traballo b) Interese experimental c) Interiorización de usos procedimentales d) Niveis de complexidade sensible e técnica e) Interese plástico e expresivo	70	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Convocatoria de xaneiro /Convocatoria de xulloConsulta de datas na páxina web do mestrado

Entrega dun cartafol que conteña todos os exercicios expostos durante o curso

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

BAKER, Alex; ROSE, Aaron; STRIKE, Christian, **Beautiful Losers: Contemporary Art and Street Culture**, Distributed Art Pub, 2005

BLACKMAN, C., **100 años de ilustración de moda**, Blume, 2007

BORRELLI, L., **Fashion Illustration Now**, Thames & Hudson, 2000

LAFUENTE, Maite, **Técnicas de ilustración de moda**, Evergreen, 2008

PEACOCK, John, **The Complete Fashion Sourcebook**, Thames and Hudson, 2005

TATHAM, C., SEAMAN, J., **Curso de dibujo de diseño de moda**, Acanto, 2004

ZEEGEN, L., **Principios de ilustración**, Gustavo Gili, 2006

ZHANYANG, Gao, **The Age of Feminine Drawing**, Ginko Press, 2007

Recomendacións

Plan de Continxencias

Descrición

=== MEDIDAS EXCEPCIONAIS PLANIFICADAS ===

Ante a incerta e imprevisible evolución da alerta sanitaria provocada pola COVID- 19, a Universidade establece una planificación extraordinaria que se activará no momento en que as administracións e a propia institución o determinen atendendo a criterios de seguridade, saúde e responsabilidade, e garantindo a docencia nun escenario non presencial ou non totalmente presencial. Estas medidas xa planificadas garanten, no momento que sexa preceptivo, o desenvolvemento da docencia dun xeito máis áxil e eficaz ao ser coñecido de antemán (ou cunha ampla antelación) polo alumnado e o profesorado a través da ferramenta normalizada e institucionalizada das guías docentes DOCNET.

=== ADAPTACIÓN DAS METODOLOXÍAS ===

* Metodoloxías docentes que se manteñen

- O alumno/a debe desenvolver de xeito autónomo o análise e resolución dos problemas e/ou exercicios.
- Actividades enfocadas o coñecemento de diversas técnicas de debuxo, e desenvolver habilidades e destrezas que

permitan o alumnado abordar e proxectar de xeito autónomo ideas e deseños de moda.

* Metodoloxías docentes que se modifican

- Exposición dos principais contidos teóricos a través das plataformas en liña proporcionadas por Uvigo; aulas virtuais e Moovi.
- Presentación dos exercicios por correo electrónico.
- Corrección de tarefas durante as horas de clase mediante videoconferencia.
- Instruírse aos alumnos sobre os materiais e utensilios necesarios que precisen ao comezo do curso. Deste xeito prevemos a adquisición de materiais en caso de confinamento

* Mecanismo non presencial de atención ao alumnado (titorías)

- As titorías realizaranse dentro da mesma franxa horaria predeterminada mediante videoconferencia mediante a plataforma en liña fornecida por Uvigo.

* Modificacións (se proceder) dos contidos a impartir

* Bibliografía adicional para facilitar a auto-aprendizaxe

- Dibujar y Abocetar. Stand Smith Ed. H. Blume 1984

* Outras modificacións

=== ADAPTACIÓN DA AVALIACIÓN ===

* Probas xa realizadas

- Debido ao procedemento de adaptación da materia non requirirá un reaxuste da porcentaxe do peso de avaliación dos exercicios.

* Probas pendentes que se manteñen

- O curso implica unha avaliación continua mediante corrección de bloques. Todo isto inclúe un peso de avaliación igual aos que xa se realizaron con anterioridade a unha situación de confinamento total.

* Probas que se modifican

[Proba anterior] => [Proba nova]

* Novas probas

* Información adicional

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Laboratorio de Tendencias				
Materia	Laboratorio de Tendencias			
Código	P01M171V01201			
Titulación	Máster Universitario en Deseño e Dirección Creativa en Moda			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Dopico Aneiros, María Dolores			
Profesorado	Dopico Aneiros, María Dolores			
Correo-e	lolado@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia estrutúrase nunha serie de bloques nos que se pretende facer explícita a relación coas tendencias coa moda e a súa complexidade. Farase uso daquelas ferramentas de estudo e análise de tendencias e aquelas ferramentas que son un recurso profesional para observar liñas de cambios de tendencias entre os consumidores así como o seu impacto na industria. Así mesmo achegarase unha visión práctica do "*coolhunting" realizado nunha contorna 2.0 *monitorizando o sector da moda, analizando os estilos de vangarda así como os últimos eventos mediáticos. Tentarase dotar dun vocabulario básico empregado na contorna da aplicación das tendencias no contexto da moda			

Competencias	
Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoito nun contexto de investigación.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
A3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
A4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.
A5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo.
B1	Coñocer o vocabulario e os fundamentos conceptuais do deseño de moda
B7	Capacidade de comprensión e adaptación ante os cambios rápidos do entorno e da propia disciplina
C5	Comprensión do valor semiolóxico dos produtos e servizos, en relación aos contextos sociais aos que se destinan, e familiarizarse coas disciplinas que os estudan
C7	Capacidade para desenvolver un pensamento crítico ante as prácticas, tendencias e resultados do deseño de moda, desenvolvendo un criterio persoal fundamentado
C8	Coñecer as tendencias sociais e da industria da moda
D2	Capacidade de análise, organización e planificación
D4	Capacidade de razoamento crítico e autocrítico
D8	Capacidade para o traballo, aprendizaxe e xestión da información de xeito autónomo

Resultados de aprendizaxe	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Que os estudantes sexan capaces de chegar á información para determinar e valorar as características dos estilos que marcan as tendencias, mostrando o seu dominio para controlar a imaxe que queren transmitir.	A1 A2 A3 A4 A5 B1 B7 C5 C7 C8 D8
Ser capaces de elaborar un *moodboard , panel de tendencias, como punto de arranque e organización dunha proposta de deseño	A3 A4 C5 D2 D4 D8

Contidos

Tema

Que son as tendencias ?

Teoría e tipos da difusión da innovación

Fontes principais de tendencia. Onde buscalas e onde seguias

Revistas de referencia
Deseñadores
Personaxes

Ferramentas do analista de tendencias

Grupos
Referencias culturais
Servidores *online

Dirección creativa en comunicación de moda

As editoriais de moda e fotógrafos influentes

A marca a través do seu espazo de venda

Análise de espazo de venda en *retail

A construción dos Atlas Visuais ou paneis de tendencias

Principais aspectos:
Ferramentas de ordenación
Selección de fontes
Investigación
Craves
Referentes
Representación

Ferramentas de estudo cara á elaboración de propostas de deseño

O *moodboard como ferramenta da definición dunha colección.

A representación visual dunha proposta de colección baseada nas tendencias.

Dispositivos de comunicación da moda

Pasarelas e *fashion *films

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	16	0	16
Resolución de problemas	6	0	6
Aprendizaxe baseado en proxectos	6	0	6
Estudo previo	0	40	40
Resolución de problemas de forma autónoma	0	80	80
Presentación	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición dos principais contidos teóricos da materia con axuda de medios audiovisuais.
Resolución de problemas	Actividades nas que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia.
Aprendizaxe baseado en proxectos	Revisión de casos
Estudo previo	Lecturas e materiais para revisión
Resolución de problemas de forma autónoma	O alumno debe desenvolver de forma autónoma a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas	Ao exporse a elaboración dun panel de tendencias moi relacionado cunha proposta de deseño Haberá de establecerse unha *tutorización personalizada en canto a que cada proposta necesita da súa propia construción de referentes e universo persoal, é por iso que se tentará proporcionar unha atención personalizada en *tutorías*Tutorías de luns a xoves de 12 a 14 *h

Avaliación					
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Resolución de problemas	Avaliación continua, Elaborarase un exercicio de análise de marcas.	30	A5	B7	C5
Resolución de problemas de forma autónoma	Elaboración de *moodboard. Seguimento e entregas parciais Elaborarase un traballo de procura investigación e análise de fontes. para proposta dunha colección,Esta información visual irase ordenando nun panel dixital persoal de cada alumno. Valorarase a entrega continuada e seguimento así como a calidade e *profundización real nos temas propostos	30		C7 C8	D2 D4 D8
Presentación	Presentación final do *moodboard como resumo do traballo exercitado durante o curso	40		B1	D2 D4 D8

Outros comentarios sobre a Avaliación

Primeira e segunda convocatoria

Haberá de presentarse un Atlas Visual (Panel *MOODBOARD), a partir da proposta, realizada durante as clasesPERÍODO DE EXAMES 1ª CONVOCATORIA ordianaria : 8 de xuño ás 18.00Exame convocatoria extraordinaria xullo 13 de xullo ás 16.30 (admitirase envío a través da plataforma *moovi)

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Lurie, Alison, **El lenguaje de la moda. Una interpretación de las formas del vestir**, 2, Paidós Contextos, 2002

Bibliografía Complementaria

Raymond, Martin, **Tendencias**, 1, Promopress, 2010

Bolton,Andrew, **AngloMania**, 1, The Metropolitan Museum of Art,

Bryan, Robert E., **American Fashion Mens Wear**, Assouline, 2009

Fukai, Akiko y otros, **Future Beauty: 30 years of japanese fashion**, 1, Merrell, 2010

Erner, Guillaume, **Sociología de las tendencias**, 1, Gustavo Gili, 2010

V.V.A.A., **Fashion Game Changers. Reinventing the 20th silhouette**, 1, Bloomsbury Publishing, 2016

V.V.A.A., **The IVY Style. Radical conformist**, 1, Yale University Press. FIT, 2012

Recomendacións

Plan de Continxencias

Descrición

=== MEDIDAS EXCEPCIONAIS PLANIFICADAS ===

Ante a incerta e imprevisible evolución da alerta sanitaria provocada pola COVID- 19, a Universidade establece una planificación extraordinaria que se activará no momento en que as administracións e a propia institución o determinen atendendo a criterios de seguridade, saúde e responsabilidade, e garantindo a docencia nun escenario non presencial ou non totalmente presencial. Estas medidas xa planificadas garanten, no momento que sexa preceptivo, o desenvolvemento da docencia dun xeito mais áxil e eficaz ao ser coñecido de antemán (ou cunha ampla antelación) polo alumnado e o profesorado a través da ferramenta normalizada e institucionalizada das guías docentes DOCNET.

=ADAPTACIÓN DAS METODOLOXÍAS ===

Mantéñense as mesmas metodoloxías así como contidos e exercicios.

En caso de ser necesario por contingencia se impartirán as clases a través dos sistemas de aula virtual da universidade ou

plataformas equiparables de ser necesario.

Desenvolverase o mecanismo non presencial de atención ao alumnado e seguimento a través da solicitude de tutorías online.

En canto á avaliación recibiranse os exercicios enviados pola plataforma de envíos Dropbox .

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Dirección Creativa para Moda				
Materia	Dirección Creativa para Moda			
Código	P01M171V01202			
Titulación	Máster Universitario en Deseño e Dirección Creativa en Moda			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua de impartición				
Departamento				
Coordinador/a	Dopico Aneiros, María Dolores			
Profesorado	Dopico Aneiros, María Dolores Froján Resua, Rosario Olmedo Portela, Alfredo			
Correo-e	lolado@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia de dirección creativa expónse como achegamento práctico de ideación e conceptualización. A dirección creativa para moda expón nas súas orixes o proceso de investigación que rodea a formulación dun concepto e as súas fontes referenciales, puntos estratéxicos dos que logo marcarán os primeiros pasos para a dirección de arte ou desenvolvemento de proxecto.			

Competencias

Código	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
A4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.
B7	Capacidade de comprensión e adaptación ante os cambios rápidos do entorno e da propia disciplina
B9	Capacidade de desenvolver unha gramática visual clara e innovadora
B12	Capacidade creativa para xerar solucións orixinais e atopar propostas alternativas
C2	Ser capaz de identificar problemas que se poidan resolver mediante o deseño, plantexalos como problema de deseño, propor un concepto e decidir criterios de formalización, elixindo os materiais a cada caso.
C3	Ser capaz de comprender e comunicar visualmente a información, dominar as técnicas de exposición gráfica de proxectos de deseño
C8	Coñecer as tendencias sociais e da industria da moda
C11	Estas familiarizado cos métodos de investigación relevantes en deseño
D6	Sensibilidade hacia os contextos culturais, medioambientais e sociais
D9	Capacidade de integración en equipos multidisciplinares
D11	Tratamento de conflitos e negociación

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

Que os estudantes sexan capaces de *conceptualizar, producir e desenvolver un proxecto para unha revista ou marca no que consigan establecer un discurso propio, ademais dun criterio estético e profesional orixinal que some e imprima carácter ao encargo.

A6
A2
A6
A6
A4
A6
B9
B12
C12
C2
C3
C12
C8
C12
C12
C12
D13
D13
D13
D13
D13
D13
D9
D11
D13
D13
D13

Que os estudantes sexan capaces de determinar e valorar as características do estilo que determinan a moda, a partir do coñecemento da teoría e historia do deseño e da moda e da comprensión do valor *semiológico dos produtos e os contextos aos que se destinan.

A6
A2
A6
A6
A4
A6
B7
B12
C12
C12
C8
C12
C11
C12
C12
D13
D13
D13
D6
D13
D13
D13
D9
D11
D13
D13
D13

Que os estudantes sexan capaces de identificar as tendencias e poidan traballar con elas no deseño ou na dirección de arte de proxectos.

A2
B7
B9
B12

Contidos

Tema

Conceptualización	A fase de provisión de información A investigación de referentes Formulación do tema e narratividade dun proxecto de deseño
-------------------	---

O caderno de campo como rexistro e modelador da investigación

Investigar: Sistematización e tratamento de referentes, bosquejos e materiais de investigación.

Filtrar: A Selección do material como eixo central da dirección artística .

Transmitir: O "caderno de campo" como elemento artístico e de dirección de arte. .

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	2	0	2
Aprendizaxe baseado en proxectos	40	0	40
Resolución de problemas de forma autónoma	0	105	105
Presentación	3	0	3

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición dos principais contidos teóricos da materia con axuda de medios audiovisuais.
Aprendizaxe baseado en proxectos	Actividades nas que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia.
Resolución de problemas de forma autónoma	O alumno debe desenvolver de forma autónoma a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Aprendizaxe baseado en proxectos	Proxecto desenvolto baixo titorización continuada

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Aprendizaxe baseado en proxectos	Durante todo o curso farase un seguimento continuado do avance do caderno de campo. Polo que se fará unha avaliación continua do mesmo. Así como do desenvolvemento do documento (*librillo) onde se desenvolverá unha narrativa- descrición de conceptos a partir das pezas desenvolvidas nas materias de Proxectos de deseño. Para o devandito exercicio proporcionaranse pautas concretas de representación ao comezo das clases.	40	C3 D6 C8 C11
Resolución de problemas de forma autónoma	Entregarase ao fina de curso : Dúas pezas A) O caderno de campo . Elemento crave para o que se darán pautas estritas de presentación e onde se trasladará toda a investigación e referentes que orixinaron as coleccións desenvolvidas durante o curso *B) Un documento (*librillo) onde se desenvolverá unha narrativa- descrición de conceptos a partir das pezas desenvolvidas nas materias de Proxectos de deseño. Para o devandito exercicio proporcionaranse pautas concretas de representación ao comezo das clases.	40	B9 C2 B12 C3 C8 C11
Presentación	Presentación na que se comunicarán as liñas conceptuais e referentes principais da súa proposta	20	A4

Outros comentarios sobre a Avaliación

Tutorías

Coordinadora

Lola Dopico

Para atención en titoría planificar reunión coa coordinadora Lola Dopico de Luns a xoves de 12h a 14h no despacho de ESDEMGA

Convocatoria ordinaria 9 de xuño ás 17:30

Convocatoria extraordinaria viernes 15 de xullo ás 10:00h

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bordieu, Pierre, **La distinción: Criterio y bases sociales del gusto**, Taurus, 1999

Bibliografía Complementaria

Maistre, Xavier de, **Viaje al rededor de mi habitación**, Funambulista, 2014

Flügel, J.C., **La Psicología del vestido**, 1, Melusina, 2015

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Proxectos de Deseño de Moda II/P01M171V01204

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Proxectos de Deseño de Moda I/P01M171V01103

Plan de Continxencias

Descrición

=== MEDIDAS EXCEPCIONAIS PLANIFICADAS ===

Ante a incerta e imprevisible evolución da alerta sanitaria provocada pola COVID- 19, a Universidade establece una planificación extraordinaria que se activará no momento en que as administracións e a propia institución o determinen atendendo a criterios de seguridade, saúde e responsabilidade, e garantindo a docencia nun escenario non presencial ou non totalmente presencial. Estas medidas xa planificadas garanten, no momento que sexa preceptivo, o desenvolvemento da docencia dun xeito máis áxil e eficaz ao ser coñecido de antemán (ou cunha ampla antelación) polo alumnado e o profesorado a través da ferramenta normalizada e institucionalizada das guías docentes DOCNET.

En caso de contingencia pasarase a un modelo de docencia mixta ou de ser necesario completamente online

Mantéñense as mesmas metodoloxías docentes

Non se precisa modificación de contidos

Mecanismo non presencial de atención ao alumnado (tutorías) As tutorías realizaranse en modalidade virtual a través de diversas plataformas e email do profesorado da materia.

Outras modificacións No apartado «AVALIACIÓN»

Durante todo o curso farase un seguimento continuado do avance do caderno de campo. Polo que se fará unha avaliación continua do ata. 40%

Entregarase ao fina de curso :

Un documento *librillo en formato digital onde se desenvolverá unha narrativa- descrición de conceptos a partir das pezas desenvolvidas nas materias de Proxectos de deseño na través da plataforma dropbox ao email da coordinadora

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Diseño e Contorna Dixital				
Materia	Deseño e Contorna Dixital			
Código	P01M171V01203			
Titulación	Máster Universitario en Deseño e Dirección Creativa en Moda			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Debuxo			
Coordinador/a	Dopico Rodríguez, Patricia			
Profesorado	Dopico Rodríguez, Patricia			
Correo-e	patriciadopico@gmail.com			
Web				
Descrición xeral	Esta materia está orientada ao uso e dominio por parte do alumnado das aplicacións informáticas e os recursos dixitais dentro do deseño de moda e o seu entorno creativo/empresarial. O alumno debe adquirir os coñecementos e habilidades instrumentais necesarias para os ámbitos disciplinares fundamentais do deseño, como a gráfica, xeración e manipulación da imaxe dixital, ilustración, maquetación, tipografía, identidade corporativa. Incidirase especialmente no dominio das ferramentas dixitais de xeración e tratamento de imaxe e deseño vectorial, e de programas complementarios para a edición gráfica.			

Competencias

Código	
B1	Coñocer o vocabulario e os fundamentos conceptuais do deseño de moda
B3	Capacidad para comprender en profundidade el contexto social y cultural en que tendrá lugar la práctica artística o profesional
B4	Capacidade para aplicar os coñecementos e habilidades adquiridas e resolver problemas nun entorno interdisciplinar do deseño de moda
B8	Capacidade de adaptación aos cambios tecnolóxicos e de adopción de recursos novedosos no ámbito do deseño de moda
B9	Capacidade de desenvolver unha gramática visual clara e innovadora
C3	Ser capaz de comprender e comunicar visualmente a información, dominar as técnicas de exposición gráfica de proxectos de deseño
C4	Capacidade de aplicar sistemas de representación gráfica usados no deseño de moda
C9	Coñecer e ser capaz de aplicar as metodoloxías e tecnoloxías habituais no ámbito do deseño de moda
D1	Capacidade para a comunicación oral e escrita, tanto na propia lingua como en outras
D2	Capacidade de análise, organización e planificación
D3	Capacidade de liderazgo, iniciativa e espírito emprendedor

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Que os estudantes sexan capaces de dominar as aplicacións informáticas e os recursos dixitais para a creación de proxectos de deseño de moda.	B1
	B3
	B4
	B8
	B9
	C3
	C4
	C9
	D1
	D2
	D3

Que os estudantes sexan capaces de elixir e usar as ferramentas e os recursos dixitais correctos para a resolución de diferentes problemas de deseño en diferentes entornos	B1 B3 B4 B8 B9 C3 C4 C9 D1 D2 D3
Que os alumnos sexan capaces de desenvolver unha gramática visual propia a través de elementos gráficos e a xeración e manipulación da imaxe dixital en relación a un proxecto de deseño de moda	B1 B3 B4 B8 B9 C3 C4 C9 D1 D2 D3

Contidos

Tema	
BLOQUE 1. Introducción á imaxe dixital	Imaxe dixital vs. imaxe analóxica. Imaxe vectorial vs. imaxe de bits. Características e conceptos básicos. Formatos de imaxe e tipos de compresión.
BLOQUE 2. Imaxe de mapa de bits. (Software de apoio: Photoshop)	Introdución ao espazo de traballo en Photoshop. Optimización e exportación de arquivos para diversas saídas. Resolución, modos de cor, dimensión, remuestreo vs. redimensión. Personalización, optimización do contorno de traballo/ferramentas e automatización. Ferramentas de debuxo, pintura, texto, retoque e trazado. Capas, seleccións e máscaras. A luz: histogramas, niveis, curvas, limpeza de debuxos e coloreado dixital da ilustración. A cor: conceptos básicos, modos e axustes de cor, canles, corrección de dominancias. Retoque, transformación de imaxes e filtros. Edición non destrutiva: capas de axuste e de recheo, máscaras e estilos de capa, modos de fusión. Do debuxo á ilustración: dixitalización de debuxos e aplicación de técnicas mixtas analóxico-dixitais.
BLOQUE 3. Imaxe vectorial. (Software de apoio: Illustrator)	Os conceptos chave do traballo con vectores. Introdución ao espazo de traballo en Illustrator. O contorno de traballo e a creación de documentos e capas. Debuxo con curvas. Traballo con texto e imaxes. Conceptos básicos de tipografía. Iniciación á maquetación e ás retículas compositivas. Creación de arquivos finais. O formato PDF. Elaboración de fichas técnicas: función, conceptos básicos, estrutura e modelos. O lookbook.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	6	0	6
Resolución de problemas	16	0	16
Resolución de problemas de forma autónoma	2	120	122
Estudo de casos	6	0	6

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descrición

Lección maxistral	Exposición dos principais contidos teóricos da materia coa axuda de medios audiovisuais e software específico.
Resolución de problemas	Actividades nas que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia dada de maneira específica en cada unha das clases da materia.
Resolución de problemas de forma autónoma	O alumnado debe desenvolver de xeito autónomo a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de carácter obrigatorio marcados para o desenvolvemento máis persoal que poñan en práctica os coñecementos teóricos e prácticos abordados na materia.
Estudo de casos	Análise dun problema ou caso real, coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, diagnosticarlo e adentrarse en procedementos alternativos de solución, para ver a aplicación dos conceptos teóricos na realidade. O estudo de casos complementa ás sesións maxistrais.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas	Plantexaranse exercicios de resolución formal e conceptual para asentar os coñecementos das sesións maxistrais. As correccións faranse dentro das horas de docencia presencial e tendo en conta as diferenzas de nivel entre o alumnado.
Resolución de problemas de forma autónoma	O alumnado resolverá de xeito autónomo os exercicios plantexados e recibirá apoio docente cando o precise dentro das horas de tutorías ou en horas de docencia presencial.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Lección maxistral	Avaliarase a asistencia a sesións maxistrais planificadas ao longo do cuatrimestre, así como a participación activa en debates	10	B9	C3
Resolución de problemas	Plantexarase a resolución de exercicios a realizar en clase ao longo das diferentes sesións do cuatrimestre.	40	B4	C3
			B8	C4
			B9	C9
Resolución de problemas de forma autónoma	Plantexarase a entrega de proxectos con carácter obrigatorio realizados de xeito autónomo baixo a tutorización e guía do profesorado da materia	50	B4	C3
			B8	C4
			B9	C9

Outros comentarios sobre a Avaliación

Convocatoria ordinaria:

Realizarase unha avaliación continua ao longo do cuatrimestre. Para superar a materia o alumnado deberá entregar os exercicios plantexados en cada unha das clases e relacionados co contido de cada sesión, así como os traballos de carácter obrigatorio propostos.

Convocatoria extraordinaria:

Nas convocatorias extraordinarias o alumnado deberá entregar todos os traballos solicitados ao longo do cuatrimestre que non foron presentados ou que recibiron unha cualificación de suspenso en convocatoria ordinaria.

Datas das convocatorias extraordinarias: http://esdemga.uvigo.es/?/=seccion/horario_calendario_avalacion

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Müller-Brockmann, Josef, **Sistemas de retículas : un manual para diseñadores gráficos**, 3ª, Gustavo Gili, 2012

Samara, Timothy, **Disenar Con y Sin Reticula**, Gustavo Gili, 2004

AMBROSE, G. y HARRIS, P, **Layout**, Parramón, 2008

Jay Hess, Simone Pasztorek, **Diseño gráfico para moda**, Acanto, 2010

FEYERABEND, F.V. y GOSH, F, **Ilustración de moda. Plantillas**, Gustavo Gili, 2009

LEBORG, C, **Gramática visual**, Gustavo Gili, 2004

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Fotografía de Moda/P01M171V01205

Ilustración de Moda/P01M171V01104

Outros comentarios

Titorías:

Despacho 25 2º andar / Campus remoto (previa solicitude via e-mail)

Consultar horarios actualizados en:

<https://www.uvigo.gal/es/universidad/administracion-personal/pdi/patricia-dopico-rodriguez>

Plan de Continxencias

Descrición

=== MEDIDAS EXCEPCIONAIS PLANIFICADAS ===

Ante a incerta e imprevisible evolución da alerta sanitaria provocada pola COVID- 19, a Universidade establece una planificación extraordinaria que se activará no momento en que as administracións e a propia institución o determinen atendendo a criterios de seguridade, saúde e responsabilidade, e garantindo a docencia nun escenario non presencial ou non totalmente presencial. Estas medidas xa planificadas garanten, no momento que sexa preceptivo, o desenvolvemento da docencia dun xeito máis áxil e eficaz ao ser coñecido de antemán (ou cunha ampla antelación) polo alumnado e o profesorado a través da ferramenta normalizada e institucionalizada das guías docentes DOCNET.

=== ADAPTACIÓN DAS METODOLOXÍAS ===

* Metodoloxías docentes que se manteñen

- Lección maxistral.
- Resolución de problemas.
- Resolución de problemas de forma autónoma.
- Estudo de casos.

* Metodoloxías docentes que se modifican

- Mantéñense todas as metodoloxías, adaptándoas aos recursos telemáticos.

* Mecanismo non presencial de atención ao alumnado (titorías)

- A atención ao alumnado realizarase a través do Campus remoto da Universidade e do correo electrónico.

* Modificacións (se proceder) dos contidos a impartir

- Non procede modificar os contidos a impartir.

* Bibliografía adicional para facilitar a auto-aprendizaxe

- Non procede aumentar a bibliografía. En todo caso, o profesorado facilitará máis material de referencias específicas para os contidos das clases telemáticas que o requirisen.

* Outras modificacións

=== ADAPTACIÓN DA AVALIACIÓN ===

* Probas xa realizadas

- O peso das cualificacións das probas xa realizadas mantense do mesmo xeito.

...

* Probas pendentes que se manteñen

- O peso das cualificacións das probas pendentes mantense do mesmo xeito.

...

* Probas que se modifican

Mantéñense todas as probas planificadas para o curso. De entrar en vigor o plan de continxencia, os cambios afectarán únicamente ao formato e modo de entrega dos traballos, pasando a ser todo dixital. Desbotaríanse os formatos físicos para as entregas en caso de imposibilidade de impresión, afectando únicamente á preparación de arquivos finais.

* Novas probas

- Non se plantexan novas probas.

* Información adicional

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Proxectos de Deseño de Moda II				
Materia	Proxectos de Deseño de Moda II			
Código	P01M171V01204			
Titulación	Máster Universitario en Deseño e Dirección Creativa en Moda			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Dopico Aneiros, María Dolores			
Profesorado	Dopico Aneiros, María Dolores Froján Resua, Rosario Olmedo Portela, Alfredo			
Correo-e	lolado@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta materia aborda e aprofunda nos fundamentos da creación en deseño para moda. O deseño e a dirección formal así como o desenvolvemento dunha proposta de microcolección. A selección de tecidos, volumes e silueta así como materiais e procesos construtivos coherentes.			

Competencias

Código	
A1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoito nun contexto de investigación.
B1	Coñocer o vocabulario e os fundamentos conceptuais do deseño de moda
B9	Capacidade de desenvolver unha gramática visual clara e innovadora
B12	Capacidade creativa para xerar silucións orixinais e atopar propostas alternativas
C1	Capacidade para desenvolver con coherencia un proceso de deseño respostando axeitadamente a un conxunto ordeado de necesidades e requerimentos
C2	Ser capaz de identificar problemas que se poidan resolver mediante o deseño, plantexalos como problema de deseño, propor un concepto e decidir criterios de formalización, elixindo os materiais a cada caso.
C9	Coñecer e ser capaz de aplicar as metodoloxías e tecnoloxías habituais no ámbito do deseño de moda
C11	Estas familiarizado cos métodos de investigación relevantes en deseño
D4	Capacidade de razoamento crítico e autocrítico
D5	Capacidade para a análise e a resolución de problemas, de adaptación a novas situacións e de toma de decisións de xeito creativo e innovador
D7	Motivación pola calidade
D8	Capacidade para o traballo, aprendizaxe e xestión da información de xeito autónomo

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Que os e as estudantes sexan capaces de comprender o proceso creativo que hai detrás dunha colección de moda e desenvolver metodoloxías de investigación e análise para expor un proxecto de deseño de pezas de indumentaria nun contexto de moda e materializado con parámetros de calidade na selección de materiais e nas técnicas e acabados empregados.	A1 B1 B12 C1 C2 C9 C11 D4 D5 D7 D8

Que os e as estudantes sexan capaces de profundar no uso das ferramentas creativas adquiridas, entendendo as necesidades técnicas e morfolóxicas de deseño para traspasalo da *bidimensión á *tridimensión.	B1 B9 B12 C1 C2 C9 D7
Que os e as estudantes sexan capaces de desenvolver un caderno de traballo onde se reflicta o proceso de investigación en deseño e que sirva de soporte para a comunicación estética e técnica do seu proxecto.	A1 B1 B9 C1 C2 C11 D13 D13 D13 D7 D8 D13 D13
Que os e as estudantes sexan capaces de realizar proxectos que impliquen un uso na súa complexidade das técnicas de creación e desenvolvemento do deseño de moda. *Tallajes, selección de materiais e técnicas.	B13 B13 B12 C1 C2 C12 C9 C12 D13 D5 D13 D7 D8

Contidos

Tema	
Fundamentos da investigación en deseño de moda	
A dirección formal e o desenvolvemento dunha familia de propostas.	A selección de tecidos segundo as súas características materiais e procesos construtivos coherentes.
Tratamento da escala no deseño .	Proporción Volumes Modularidade
Desenvolvemento e materialización . Achegamento ao concepto de colección	Profundización en formulas construtivas. Modelar. Drapear Repetición e modulación de formas. Siluetas

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	2	0	2
Resolución de problemas de forma autónoma	0	105	105
Aprendizaxe baseado en proxectos	40	0	40
Presentación	3	0	3

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición dos principais contidos teóricos da materia con axuda de medios audiovisuais.
Resolución de problemas de forma autónoma	O alumno debe desenvolver de forma autónoma a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios.

Aprendizaxe baseado en proxectos Esta metodoloxía é a empregada para que os alumnos adquiran os coñecementos e competencias mediante a elaboración do seu propio proxecto encargándose de planificar, estruturar o traballo e elaborar os prototipos para resolver a cuestión exposta. Os docentes guíasen e apoíasen ao longo do proceso

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Aprendizaxe baseado en proxectos	Os docentes guiarán e apoiarán ao longo do proceso A coordinadora da materia Lola Dopico estará dispoñible previa cita en horario de titorías de luns a xoves de 12.00 a 14.00

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Resolución de problemas de forma autónoma	O alumn@ deberá de entregar ao final un mínimo de dous volumes/prendas completas desenvolvidas. Que se complementen co material desenvolvido no primeiro cuatrimestre. Terase en conta a orixinalidade das propostas, e a destreza na súa execución O acabado das pezas e o desenvolvemento estético, o equilibrio entre a achega creativa e a calidade funcional.	50	B1 B9 B12	C1 C2	D8
Aprendizaxe baseado en proxectos	O alumn@ deberá de entregar ao final un mínimo de dous volumes/prendas completas desenvolvidas. Que se complementen co material desenvolvido no primeiro cuatrimestre. Terase en conta a orixinalidade das propostas, e a destreza na súa execución O acabado das pezas e o desenvolvemento estético, o equilibrio entre a achega creativa e a calidade funcional.	40	B9 B12	C9	D5 D7
Presentación	Realizarase un presentación do traballo e unha exposición das principais liñas de investigación do desenvolvemento do mesmo. Valorarase a exposición do mesmo	10	B1		D4

Outros comentarios sobre a Avaliación

Tutorías

Coordinadora

Lola Dopico

Para atención en titoría planificar reunión coa coordinadora Lola Dopico de Luns a Xoves de 12h a 14h no despacho de ESDMGA

Convocatoria ordinaria 9 de xuño ás 17.30

Convocatoria extraordinaria venres 15 de xullo ás 10:00h

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

SIMMEL, GEORGE, **CULTURA FEMENINA Y OTROS ENSAYOS**, ALBA Ed., 1999

Franzini, Elio, **LA ESTETICA DEL SIGLO XVIII**, 1, VISOR, 2015

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Dirección Creativa para Moda/P01M171V01202

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Proxectos de Deseño de Moda I/P01M171V01103

Plan de Continxencias

Descrición

=== MEDIDAS EXCEPCIONAIS PLANIFICADAS ===

Ante a incerta e imprevisible evolución da alerta sanitaria provocada pola COVID- 19, a Universidade establece una planificación extraordinaria que se activará no momento en que as administracións e a propia institución o determinen atendendo a criterios de seguridade, saúde e responsabilidade, e garantindo a docencia nun escenario non presencial ou non totalmente presencial. Estas medidas xa planificadas garanten, no momento que sexa preceptivo, o desenvolvemento da docencia dun xeito mais áxil e eficaz ao ser coñecido de antemán (ou cunha ampla antelación) polo alumnado e o profesorado a través da ferramenta normalizada e institucionalizada das guías docentes DOCNET.

En caso necesario pasarase a un sistema de docencia mixta ou online , desenvolvendo a través das plataformas de docencia virtual ou outra parellas .

Recoméndase aos alumnos que teñan á súa disposición en casa materiais , tecidos, e maquina de coser que lles permita desenvolver a parte constructiva dos exercicios .

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fotografía de Moda				
Materia	Fotografía de Moda			
Código	P01M171V01205			
Titulación	Máster Universitario en Deseño e Dirección Creativa en Moda			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Fraga Pérez, Andrés			
Profesorado	Fraga Pérez, Andrés Herranz Estévez, Javier			
Correo-e	andres.fraga.perez@uvigo.gal			
Web				
Descrición xeral	Estudo da fotografía aplicada á moda cunha formulación eminentemente práctica; preténdese un percorrido polas estéticas fotográficas aplicadas ao campo da moda, dando aos alumnos as bases técnicas necesarias para poder desenvolver as imaxes apropiadas aos seus deseños, incidindo especialmente na formación do criterio e a cultura visual necesaria para iso.			

Competencias	
Código	
A4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.
B3	Capacidad para comprender en profundidade el contexto social y cultural en que tendrá lugar la práctica artística o profesional
B4	Capacidade para aplicar os coñecementos e habilidades adquiridas e resolver problemas nun entorno interdisciplinar do deseño de moda
B9	Capacidade de desenvolver unha gramática visual clara e innovadora
C3	Ser capaz de comprender e comunicar visualmente a información, dominar as técnicas de exposición gráfica de proxectos de deseño
C4	Capacidade de aplicar sistemas de representación gráfica usados no deseño de moda
D4	Capacidade de razoamento crítico e autocrítico
D5	Capacidade para a análise e a resolución de problemas, de adaptación a novas situacións e de toma de decisións de xeito creativo e innovador
D9	Capacidade de integración en equipos multidisciplinares

Resultados de aprendizaxe	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Que os estudantes adquiren capacidade de análise sobre as imaxes e estéticas fotográficas aplicadas á moda, posibilitando e propiciando a lectura e aplicación dos seus propios criterios nos seus traballos de deseño.	B3 B4 C3 C4 D4 D5 D9
Que os estudantes adquiren os coñecementos necesarios para o manexo dos equipos técnicos co fin de que poida realizar os seus propios traballos, á vez que adquire a visión das posibilidades das ferramentas fotográficas en canto a ferramentas creativas e de expresión, entendendo a fotografía como un paso máis dentro do proceso de creación téxtil, necesario para a visibilidade das pezas elaboradas e *amplificador das potencialidades do deseño.	A4 B4 B9 C3 C4 D4 D5 D9

Contidos	
Tema	
Linguaxe visual	Conceptos básicos da imaxe como linguaxe

A cámara fotográfica	Encadre, enfoque, obturación, diafragma.
Iluminación básica	Principios básicos e natureza da luz Características da luz: Continua ou flash, dureza e especularidade, dirección, forma e cor. Equipamento e técnicas de iluminación.
Traballos prácticos	Fotografía de moda: Lookbook E-commerce Editorial Campaña. WEB
Historia	Clásicos da fotografía de moda, tendencias actuais

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	5	0	5
Resolución de problemas de forma autónoma	0	95	95
Aprendizaxe baseado en proxectos	15	15	30
Obradoiro	10	10	20

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Aproximación á fotografía de moda, historia e tendencias actuais.
Resolución de problemas de forma autónoma	Realización dos traballos prácticos propostos sobre as coleccións dos alumnos.
Aprendizaxe baseado en proxectos	Realización da imaxe correspondente aos proxectos dos alumnos, traballos realizados en grupo así como *proxectos persoais.
Obradoiro	Práctica de sesión fotográfica en estudio.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Aprendizaxe baseado en proxectos	Realización práctica dos proxectos dos alumnos, desde o *lookbook, imaxe editorial e colección.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Resolución de problemas de forma autónoma	Avaliación continua, Traballos realizados en equipo, onde se valorará a participación no equipo, a achega de solucións creativas, o acabado e a realización.	70	B4 B9	C4 D9	D5
Aprendizaxe baseado en proxectos	Desenvolvemento de proxecto persoal de editorial de moda sobre un proxecto propio	30	A4 B4	B3 C3 D4	D5

Outros comentarios sobre a Avaliación

A avaliación realizarase sobre todos e cada un dos exercicios realizados, avaliando en *nbsp;cada&traballo realizado en equipo a parte correspondente á función realizada polo alumno.Os alumnos para poder aprobar a materia necesitan ter aprobados o 60% dos exercicios&*nbsp;prácticos.O traballo final individual non sumará máis do 40% da nota final, sendo imprescindible para&*nbsp;presentalo, realizar os exercicios do curso.Dado que a materia está estruturada cunha carga práctica moi importante, valorarase *deforma negativa calquera falta de asistencia, e positivamente a participación activa nas&*nbsp;prácticas, traballos e análises que se realizan ao longo do curso.Avaliación de Xuño terá lugar o día 1 ás 13 *h. no estudio de Fotografía. Será necesario entregar todos os traballos realizados durante o curso máis un traballo específico consensuado co profesor.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

AVEDON, R., **An autobiography Richard Avedon**, RANDOM HOUSE,

Bibliografía Complementaria

GARNER, P y MELLOR, D.A., **The Essential Cecil Beaton**, Schirmer/Mosel,

COTTON, CH., **Nick Knight Photographeien 1994-2009**, Schirmer/Mosel,

LINDBERGH, P., **Peter Lindbergh. A different vision on fashion photography**, Taschen,
 GATTI, J., **Peter Lindbergh: Untitled 116**, Schirmer/Mosel,
 MONDINO, J.B., **Mondino two much**, Schirmer/Mosel,
 PENN, I. y LIBERMAN, A., **Irving Penn: Passage**, Alfred A. Knopf,
 VVAA., **La fotografía del siglo XX. Museum Ludwig Colonia**, Taschen,
 HILL, P. y COOPER, T., **Diálogo con la fotografía**, GG Gustavo Gili,
 MARQUET, F., **Helmut Newton**, Taschen,
 ARNHEIM; R., **Arte y percepción visual**, Alianza editorial,
 BARTHES, R., **La cámara lúcida**, GG Gustavo Gili,

Recomendacións

Outros comentarios

Titorías baixo solicitude previa enviando correo a andres.fraga.perez@uvigo.gal

Plan de Continxencias

Descrición

MEDIDAS EXCEPCIONAIS PREVISTAS ===

Dada a incerta e imprevisible evolución da alerta sanitaria provocada por COVID-19, a Universidade de Vigo establece unha planificación extraordinaria que se activará cando as administracións e a propia institución o determinen segundo criterios de seguridade, saúde e responsabilidade, e garantir a docencia nun ámbito non presencial ou parcialmente presencial. Estas medidas xa planificadas garanten, cando é obrigatorio, o desenvolvemento do ensino dun xeito máis áxil e eficiente, como se sabe con antelación (ou con moita antelación) polos alumnos e profesores a través da ferramenta normalizada e guías docentes institucionalizadas.

=== ADAPTACIÓN DE METODOLOXÍAS ===

* Metodoloxías docentes que se manteñen

Manterase o enfoque teórico do curso, empregando as plataformas virtuais pertinentes para ensinar.

Metodoloxías que se manteñen

Lección maxistral

Resolución de problemas autónoma

Aprendizaxe baseada en proxectos

Práctica de sesión fotográfica en estudo

* Metodoloxías docentes que se modifican

Os exercicios prácticos en caso de forza maior cambiarán, cancelarase o traballo en grupo e traballarase individualmente. Os alumnos terán que preparar o traballo desde a casa coas ferramentas que teñen. A compartición será realizada polas plataformas virtuais

* Mecanismo non presencial de atención aos estudantes (titorías)

- A atención aos estudantes levarase a cabo a través do Campus Remoto da Universidade e por correo electrónico.

* Modificacións (se procede) do contido a impartir

- Non procede modificar o contido que se vai ensinar.

* Bibliografía adicional para facilitar o autoestudo

- Non convén aumentar a bibliografía. En calquera caso, o profesorado proporcionará material de referencia máis específico para os contidos das clases telemáticas que o requiran.

* Outras modificacións

=== ADAPTACIÓN DA AVALIACIÓN ===

* Probas xa realizadas

Proba XX: [Peso anterior 00%] [Peso proposto 00%]

...

* Probas pendentes que quedan

Proba XX: [Peso anterior 00%] [Peso proposto 00%]

...

* Probas modificadas

[Proba anterior] => [Nova proba]

* Novas probas

* Información adicional
